

ELS RADIANTS RAVANELLS DE CERES *DIPLLOTAXIS ERUCOIDES* (L.) DC. [D. VALENTINA PAU]

“Cinc dones, hàbilment ben acotades entre solc i solc, maldaven amb les aixadelles per extirpar la cugula i els citrons i les incipients corretjoles que creixien per onsevol.”

ENRIC VALOR, *L'Ambició d'Aleix*

“Ella no havia desitjat la rosa i no la desitjava si havia d'aconseguir-la lluitant amb tantes punxes i disgusts. No havia estat sempre feliç fent poms de les blanques violes del ravanell o de les grogues margarides del lletsó?”

MARIA IBARS I IBARS, *Vides Planes*

Allò nostre són els ravanells. Allò d'aquells que solitàriament treballem el que s'ha volgut anomenar etnobotànica. No sabem dir com celebrem el bon treball, excel·lent moltes vegades, que, arreu les nostres comarques, estan fent tantes valencianes i valencians amb la nostra vella i aspra llengua en tots els camps de les lletres, de les ciències i de l'art. Es tracta d'una veritable irrupció volcànica de dimensions incalculables i de virolades i feraces laves de la qual no es poden capir les conseqüències a hores d'ara ni de tan a prop.

Però allò nostre són els ravanells, una brossa de bancal, la més comuna, que es pot trobar florida en qualsevol dia de l'any, i que a ningú ocupa ni preocupa, ni saben on creix ni tan sols què és, ni la volen conèixer per a res. Els ravanells, que també s'anomenen ravaníssies i citrons, i són tinguts per males herbes i una pesta de les vinyes i dels tarongers, i que les bones gents fan servir de verdura per a casa, farratge per al corral i nodriment per als aucells.

“Quan estan molt tendrius, abans d'espigar-se, els feem de verdura: quatre llicsons, quatre cama-roges, quatre ravanells i quatre fulles de moniater, perol ple. També ho segàvem i ho secàvem quan estava granat, com l'herba alfals, per a donar, a l'hivern, als animals; i les llavorettes, acabadetes de madurar, són mel per als gafarronets i les cagarneres”, diria qualsevol dels darrers vells llauradors de no importa quin poble, de punta a punta del país, a tall de menut però clar i vivent testimoni, aquell que només l'observació directa i la convivència estreta i llarga poden donar.

© Joan Pellicer

Els ravanells i tota l'antiga cultura de les herbes i arbres, que els nostres esforços avis, al llarg dels segles, han bastit amb mirada lenta i mudant de llengua i de religió. La cultura dels ravanells que és la memòria i la destil·lació de l'experiència de totes les dones i hòmens que treballaren i estimaren aquestes muntanyes, aquestes valls, aquesta mar i la llum d'aquests celatges. La cultura d'un món mil·lenari, arrelat a la terra i acompassat pels astres, a frec de desaparèixer sense remei, engolit per un seductor i uniformador monstre adorat com un déu, que es disfressa sota el nom de progrés, i que, voraç i insadollable, tot s'ho empassa gola endins: noms, costums, contes, cants, llegendes, i fins llengües, muntanyes i marjals senceres, i encara el cor, la imaginació i l'ànima de les persones.

La cultura dels ravanells que d'altres més dotats i assenyats podrien fer millor però que nosaltres, amb punyents limitacions i pacientment, fem.

Els vells i novells ravanells d'amarga verdor i dolça blancor. Els ignorats ravanells dels terraprimis i dels terrers grassos, dels arbrats i de les sembradures, dels tarongerers d'or i dels camins de pols perduts entre oliveres, i tota la fràgil i fugissera vida que, enmig de la gran pau dels camps, creix i esclata en perfums i pètals.

Tant els estimem, que més que entre luxoses estances, tostemps viuríem entre els senzills ravanells de l'agrer. Els subtils ravanells que són amics de les abelles, dels conills i dels aucells. Els ravanells dels horts assaonats i de les collites que maduren, de les brises de mel i dels sols d'innocència, que ens renovellen l'antic sentiment de la ruralia, dels fecunds i fruitosos vergers de Ceres.

Els ravanells de pulcra llum i de fragrant nèctar que, de dalt a baix del país, any per any, emblanquinen i perfumen els camps de la rient horta marinera i del clar secà muntanyenc durant les nostres dues dilatades i ubèrrimes primaveres.

Els ravanells florits que són els humils reis del terme, de la crua gleva del temps, i els límpids llençols acabats de rentar i d'estendre sobre l'argila llaurada i regada per la suor de les generacions.

Els radiants i rudes ravanells dels recs i dels solcs dels segles.

JOAN PELLICER